

Calluna

33(4) 2016

Calluna

Utgiven i samarbete mellan
VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FÖRENING och
BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

ÅRG. 33 2016 NR 4
ISSN 2000-2335

Redaktör: Birgitta Herloff Ansvarig utgivare: Gösta Börjeson
Redaktionskommitté: Eva Andersson, Evastina Blomgren, Michael Johansson, Erik Ljungstrand

VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FÖRENING

Bankgiro: 5155-4400 Årsavgift: 150 kr
Adress: c/o Studieförbundet Sjuhärad
Yxhammarsgatan 8-10 503 31 Borås
Hemsida: <http://vbotaniskaforening.se>
E-post: info@vbotaniskaforening.se

STYRELSE:

Ordf: **Gösta Börjeson**
Dammgatan 10 566 32 Habo
036-40611 / 0705-957096
gosta.borjeson@telia.com
V ordf: **Lennart Sundh, SUNDH MILJÖ**
Odengatan 24 521 43 Falköping
0709-667959 hem: 0515-16759
sundh.miljo@telia.com
Skr: **Ulla-Britt Andersson**
Tingvallavägen 3 461 32 Trollhättan
0706-459333 carin.u-b.andersson@telia.com
Kassör: **Olof Janson**
Kårtorp 1 533 97 Götene
0511-53026, 53016 / 0705-690386
Övriga: **Michael Johansson**
Bodagatan 27 507 42 Borås
0704-552247 / 0723-184581
ambrosia20@live.se
Pontus Johansson
Varvhult Lilla Björket 504 91 Sandhult
0700-987182 pontus.e.johansson@hotmail.se
Peter Laudon
Ryttaregårdsv. 14 532 73 Varnhem
0511-60586 / 0706-520911
peterlaudon@telia.com
Birgitta Lindqvist
Forbondegatan 27 462 41 Vänersborg
0701-736214 birgitta.lindqvist97@gamil.com
Erik Ljungstrand
Järkholmsvägen, pl 614 436 56 Hovås
0708-559628
Enar Sahlin
Box 3 438 05 Hindås
0301-10848 / 0706-604919
enar.sahlin@telia.com

Rapportmottagare: Lennart Sundh
Floraväktarsamordnare: Michael Johansson, Enar Sahlin
Exkursjonskommitté: Peter Laudon, Birgitta Lindqvist,
Erik Ljungstrand
Hemsidesansvarig: Lennart Sundh
Botanik i Väst-ansvarig: Lennart Sundh

BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

Plusgiro: 52 41 55-9 Årsavgift: 150 kr
Adress: Botanhuset
Box 461 405 30 Göteborg
Hemsida: <http://www.bfig.se>
E-post:

STYRELSE:

Ordf: **Aimon Niklasson**
Trolltjärn 18 436 40 Askim
031-261378 / 0736-254461
aimon@bahnhof.se
V ordf: **Staffan Wall**
Gibraltargatan 44 412 58 Göteborg
031-160560 / 0766-346240
wall@chem.gu.se
Skr: **Erik Ljungstrand** (se vänsterspalten)
V skr: **Kenneth Bergerson**
Karduansmakareg. 26 415 07 Göteborg
031-266637 / 0707-872415
kennethbergerson@gmail.com
Kassör: **Sören Svensson**
Båtsman Gräs g. 11 422 57 Hisings Backa
031-523865 / 0703-222403
soren.svensson@mbox303.tele2.se
Övriga: **Ragnild Crawford**
Önneröd 150 442 72 Kärna
0303-226123 / 0730-228517
ragnild.neil.crawford@gmail.com
Claes Gustafsson
Storesandsvägen 7 430 82 Donsö
0703-210641
claes.gustafsson@bioenv.gu.se
Enar Sahlin (se vänsterspalten)
Börje Wernersson
Heljereds Byväg 13 428 36 Källered
0737-255678
borje.wernersson@gmail.com

Floraväktarsamordnare: Michael Johansson, Enar Sahlin
Exkursjonskommitté: Eva Andersson, Kenneth Bergerson,
Erik Ljungstrand
Eftersrskommitté: Stina Andersson, Eva Falk, Eva van
Odijk
Hemsidesansvarig: Aimon Niklasson
Botanik i Väst-ansvarig: Börje Wernersson

Ordföranden i BFiG har ordet

Aimon Niklasson

Trolltjärn 18, 436 40 Askim, aimon@bahnhof.se

Botanikvänner, hur står det egentligen till med kunskaperna om vår natur och i synnerhet om botanik?

Vid ett välbesökt föredrag i vår förening (BFiG) under hösten berättade professor Angela Wulff med stor inlevelse om ”Alger – havets gräs”. Vad som är viktigt är att denna växtgrupp tillsammans med olika arter bandtång (kärlväxter!) i havet frigör en mycket stor del av den syrgas (kanske hälften) som vi och andra djur behöver för att kunna andas. Nog borde vi som bor på västkusten ha större kunskaper om dessa organismer och man kan undra hur mycket kunskap som finns hos våra beslutsfattare när det gäller havets innevävnare i detta avseende.

Det finns ett känt examensarbete från lärarhögskolan i Göteborg 2005 där 156 elever från samhällsvetenskapliga programmet fick bestämma 43 av våra vanligaste arter av växter och djur. Nästan ingen visste vad blåstång var! Elever från västkusten! Hur skall man kunna förstå ekologi och de stora sammanhangen om man inte kan något om vilka arter som ingår. Kanske borde vi börja med läroplanen i skolan och se till att ekologi och genetik får ha kvar sitt rotsystem. Och se till att eleverna får leta efter växterna i naturen som ett bortglömt pedagogiskt grepp. Det begrep redan Linné! Men vad

är problemet? Jo, av de 22 regeringsmedlemmarna, när studien gjordes, saknade flertalet naturvetenskaplig bakgrund.

Botaniska trädgården i Göteborg är föregångare vad gäller pedagogik för skolungdomar men var och en, även du som läser dessa rader, kan säkert bidra på olika sätt genom att dela med dig av dina kunskaper och försöka skapa nyfikenhet vad gäller botanik i alla dess former. För barn du möter, för grannar och inte minst våra invandrare för vilka naturen kanske ibland kan verka skrämmande beroende på helt andra förhållanden därifrån de kommer. Naturskolor och förskolor i ”ur och skur”, ”strövare” har varit och är lysande stjärnor i mörkret.

Vad gäller lavar och mossor har vi på årets bokhimmel fått två nya fälthandböcker utgivna via Naturcentrums (Stenungsund) försorg och av mycket hög klass. Böcker om kärlväxter har tidigare beskrivits. Så nu är det inte fälthandböcker som saknas utan fältarbetet! Så välkomna till våra exkursioner som startar igen under våren. Botanikdagarna äger rum i Skåne. Tack till alla föredragshållare och exkursionsledare för stort arbete med att föra entusiasmen vidare och till vår eftersittkommitté som fört oss lite närmare varandra. Vår ideellt arbetande redaktör inte att förglömma.

Några ruderatväxtfynd i Göteborgstrakten år 2016

Erik Ljungstrand (text och foto)

Järkholmsvägen, pl. 614, 436 56 Hovås

Inte heller nu i år blev det någon organiserad ruderatexkursion i Göteborgstrakten. Jag har dock besökt ett antal lokaler med mer eller mindre rik ruderatflora kring staden även denna höst, oftast i sällskap med Kjell Holmner, varvid ett antal intressanta fynd har gjorts, däribland hela fyra arter som förefaller vara nya för Norden. Dock har soptipparna i allmänhet inte uppvisat i närheten av den rika ruderatflora som vi kunde gläda oss åt för en fem, tio år sedan, så det hade nog ändå inte räckt till en ruderatexkursion av "traditionellt snitt". Den botaniska soptippsepokan går mot sitt slut, detta är bara att acceptera, i alla fall så långt som vi kan försöka skåda in i framtiden.

Söndag 11 september visade Sören Svensson några ruderatlokaler han påträffat i Backa för Lars Erik Norbäck och mig. I utkanten av Fridhems begravningsplats hade Sören funnit en ganska så artrik liten skräpmark med bland annat topp- (eller möjligen blod-) amarant *Amaranthus hybridus* ssp. *hypochondriacus* (/ ssp. *cruentus*), opievallmo *Papaver somniferum*, jättedaggkäpa *Alchemilla mollis*, sommarbegonia *Begonia* × *semperflorens-cultorum*, pumpa *Cucurbita pepo*, en mycket vacker trädgårdsverbena *Glandularia* × *hybrida*, jätteverbena *Verbena bonariensis*, vitblommigt lejongap *Antirrhinum majus*, paradisbuske *Kolkwitzia amabilis* (i frukt), hårgängel *Galinsoga quadriradiata* (syn. *G. ciliata*), bukethirs *Panicum capillare* och grön kavelhirs *Setaria viridis* var. *viridis*. Vi strövade runt

och antecknade, och jag kunde till Sören fynd lägga ett antal nya, däribland grusnejlika *Gypsophila muralis* (trädgårdsformen), skogsbräsa *Cardamine flexuosa* (av "ogrästypen"), rundkrassing *Lepidium neglectum*, vägfräne *Rorippa* × *armorioides*, hårig åkersenap *Sinapis arvensis* var. *orientalis*, blodalunrot *Heuchera sanguinea*, fliknäva *Geranium dissectum*, vårljung *Erica carnea*, rödmire *Anagallis arvensis*, sommarbinka *Erigeron annuus* (syn. *Stenactis annua*), kal gängel *Galinsoga parviflora* samt silverek *Senecio cineraria* (syn. *Jacobaea maritima*).

En bit därifrån, uppe på Björningsås öster om Fridhem, ville Sören visa en vackert fruktbarande rönnsamak *Rhus typhina*, som växte ovan en brant tillsammans med flera andra förvildade träd och buskar, som japansk klätterros *Rosa multiflora*, flikbjörnbär *Rubus laciniatus*, alpgullregn *Laburnum alpinum*, ginnalalönn *Acer tataricum* ssp. *ginnala*, skogskornell *Cornus sanguinea* (synn. *Swida s.*, *Thely-*

Trädgårdsverbena *Glandularia* × *hybrida*

Stort lingonoxbär *Cotoneaster hjelmqvistii*

crania s.) och paradisbuske. Här hittade jag vad som visade sig vara en ny art för Bohuslän: stort lingonoxbär *Cotoneaster hjelmqvistii*.

Måndag 12 september genomförde Kjell Holmner och jag ett första besök på Kikås soptipp, där vi dock inte hann med att studera mer än nordöstra delen. De mest uppseendeväckande fynden var dvärgsöttvåppling *Melilotus indicus*, guldlysing *Lysimachia ciliata*, (kryddoftande) kattmynta *Nepeta cataria* var. *cataria* (ett stort individ) och ulltistel *Onopordum acanthum*, men även för övrigt så växte där ett och annat "smått och gott", som manchurisk valnöt *Juglans mandshurica* (en fin ungplanta), fikonmålla *Chenopodium ficifolium*, purpurklätt *Lychnis coronaria*, engelsk vallmo *Meconopsis cambrica*, både mursenap *Diplotaxis muralis* och sandsenap *D. tenuifolia*, jättedaggkäpa, rosenviol *Lathyrus latifolius*, ängsnäva *Geranium pratense*, stockros *Alcea rosea*, fänkål *Foeniculum vulgare*, jätteverbena, citronmeliss *Melissa officinalis*, pepparmynta *Mentha × piperita*, grönmynta *M. spicata* var. *spicata*, lammörön *Stachys byzantina* (syn. *S. olympica*), vit spikkubba *Datura stramonium* var. *stramonium*, praktkungsljus *Verbascum speciosum*, såväl (vanlig) kardvädd *Dipsa-*

cus fullonum som sträv kardvädd *D. strigosus*, pärleternell *Anaphalis margaritacea* (fin!), videaster *Aster × salignus* (syn. *Symphytotrichum × salignum*), prärieroslor *Helianthus × laetiflorus* och dess förälder jordärtskocka *H. tuberosus*, samt buketthirs och äkta hirs *Panicum miliaceum*.

Onsdag 14 september besökte Kjell och jag Tagene soptipp, Sörens lokaler i Backa, kvarnen Tre Lejon i Lundby, Fredrikskulle i Örgryte och Södra Guldheden i Göteborg. På Tagene var det i år inte mycket av intresse, men vi gladdes dock storligen åt att återfinna ekmållan *Chenopodium botrys* (syn. *Dysphania b.*) i två vackra individ; i fjol syntes den för första gången på många år inte till över huvud taget på denna dess kanhända enda "stabla" svenska lokal. På en liten fläck med "*Lycopersietum*-samhället" sågs därtill några mera intressanta växter: opievallmo, vitsenap *Sinapis alba* var. *alba*, mellanluzern *Medicago × varia* (blåblommig, "alfalfa-typ"), granatäpple *Punica granatum*, kapkrusbär *Physalis peruviana* och sandkämpar *Plantago arenaria*. Ute vid Björningsås uppmärksammade vi att där även fanns rönnbärsapel *Malus toringo*.

Nära den före detta kvarnen Tre Lejon ville Kjell visa var han funnit fältkrassing *Lepidium campestre*, vilket ledde till att jag hittade finsk fingerört *Potentilla intermedia*, norsk fingerört *P. norvegica* och äkta balsamin *Impatiens balsamina*. Vi åkte så till Fredrikskulle (lokalen ligger i Krokslätt, Örgryte socken, men den närliggande bebyggelsen i Fässbergs socken), där Thomas Appelqvist för flera år sedan hade upptäckt ett avvikande oxbär, som jag efter en hel del problem denna höst lyckades bestämma till Hummels oxbär (eller "aroniaoxbär") *Cotoneaster hummelii*, sannolikt på dess andra lokal som

Hummels oxbär *Cotoneaster hummelii*

förvildad i hela Europa. Arten kommer ursprungligen från inre Kina där den svenske läkaren David Hummel samlade in material i samband med en av Sven Hedins expeditioner. Hummels oxbär växer i ett tiotal buskar i en aspdunge, tillsammans med bl.a. rosenoxbär *C. dielsianus* och spärroxbär *C. divaricatus*. Slutligen tittade vi på några andra av Thomas Appelqvists fynd i södra Guldheden (ett typiskt fall av "fröpåsbotanik"), med äkta klätt *Agrostemma githago*, sömmtuta *Eschscholzia californica*, kornvallmo *Papaver rhoeas*, blomsterlin *Linum grandiflorum*, slöjsilja *Ammi majus*, färgsporre *Linaria maroccana*, blåklint *Centaurea cyanus*, tigeröga *Coreopsis tinctoria* och kranskrage *Glebionis coronaria*. Enligt Ulf Strindberg tyder allt på att vad som här "spills ut" är fröblandningen "Candy", vilken saluförs från Danmark (men ursprungligen kommer från Sheffields universitet i England).

Torsdag 22 september for Kjell och jag till Munkegårde och Sörmossen. Munkegårde soptipp håller tyvärr på att "läggas igen", men trots detta hittade vi åtskilligt av intresse, som sandsenap, jättedaggkäpa, rosenhallon *Rubus odoratus*, blodnäva *Geranium sanguineum*, odört *Conium maculatum*, läkekungsljus *Verbascum phlo-*

moides, jätteverbena, citronmeliss, ädelmynta *Mentha × gracilis*, pepparmynta, äppelmynta *M. × rotundifolia*, grönmynta, ballongblomma *Nicandra physalodes*, purpursporre *Linaria purpurea*, kardvädd, jordärtskocka (i blom), praktrudbeckia *Rudbeckia fulgida* var. *speciosa*, mariatistel *Silybum marianum* (mycket vacker), äkta hirs, durra *Sorghum bicolor* och majs *Zea mays*. Det bästa var dock en (icke blommande) kransblommig växt, som jag hade hittat på Munkegårde redan i fjol men då inte kunnat identifiera. Nu visste jag, tack vare en trevlig artikel i "Daphne" (Ekman 2016), att det var fråga om mexikansk chiasalvia (eller bara "chia") *Salvia hispanica* (syn. *S. chia*), en art vars frön har blivit mycket populära i matlagningen, och som därför på ett större antal platser har kommit ut och grott. Den är dock en utpräglad "kortdagsväxt", varför den (nästan?) alltid dödas av frosten innan den hinner komma till blomning hos oss i Norden.

Sörmossens soptipp i Nödinge är även den till stora delar igenlagd, men vad som fanns kvar var rätt intressant. Vi hittade bland annat fikonmålla, saronsnejlika *Dianthus armeria* (ett enda stort individ; funnet av Kjell), studentnejlika *Lychnis chalconica* (vackert blommande), purpurklätt, engelsk vallmo, sandsenap, indianskrasse *Tropaeolum majus*, jättedaggkäpa, rönnsumak, stockros, pumpa, jättenattljus *Oenothera glazioviana*, purpurvinda *Ipomoea purpurea* (mycket praktfull), gurkört *Borago officinalis*, blå snokört *Echium plantagineum* (i blom), stenkyn del *Calamintha nepeta* (synn. *Clinopodium n.*, *Satureja calamintha*), citronmeliss, pepparmynta, grönmynta, lejongap, purpursporre, praktkungsljus, kardvädd, äkta malört *Artemisia absinthium*, cikoria

Cichorium intybus, dagöga *Heliopsis helianthoides* och ålandsrot *Inula helenium*, samt både praktrudbeckia och sommarrudbeckia *Rudbeckia hirta* var. *pulcherrima*.

Fredag 23 september besökte jag ett av mig sedan gammalt känt grusupplag vid Banehagsgatan, strax öster om Älvsborgsbrons södra landfäste, väster om Klippan. Här hade Lars Ferm upptäckt och rapporterat ett mycket större individ av mexikansk chiasalvia som jag hoppades skulle kunna få en chans att blomma om frosten lät vänta på sig (det blev nu tyvärr inte så, fastän den inte kom förrän torsdag 3 november). Här sågs även rädisa *Raphanus sativus* var. *sativus*, indiankrasse, lindmalva *Abutilon theophrasti*, paprika *Capsi-*

Mexikansk chiasalvia *Salvia hispanica*

cum annuum, kapkrusbär (i både blom och frukt), syrenbuddleja *Buddleja davidii*, sommarrudbeckia och hönshirs *Echinochloa crus-galli*, medan däremot den av Lars rapporterade kvarkattosten *Malva parviflora* var försvunnen (övertippad).

Onsdag 28 september besökte jag tillsammans med Ingemar Jonasson Puster-vik och Rosenlund, där han hade funnit kärleksgräs *Eragrostis minor* (Jonasson 2016), Skanstorget där jag hittade förrymd praktröllika *Achillea filipendulina*, samt slutligen Sisjöområdet ute i Askim där Ingemar hade upptäckt förvildad grekvädd *Knautia macedonica* nära Knapegårdsvägen.

Måndag 3 oktober återvände Kjell Holmner och jag till Kikås för att se vad som mer kunde vara att finna inom de delar vi tidigare ej genomskökt. Bland växter som ej tidigare nämnts därifrån bör framför allt lönnmålla *Chenopodium hybridum* (syn. *Chenopodiastrum h.*; ett enda stort individ; är mycket sällsynt i Göteborgstrakten), gråslide *Aconogonon weyrichii* (ett exemplar), senapskål *Eruca sativa*, (omkring trettio stora exemplar i blom och frukt) samt mexikansk chiasalvia (fyra smärre plantor) utpekas. Bland övriga mer anmärkningsvärda fynd kan nämnas hampa *Cannabis sativa*, opievallmo, sareptasenap *Brassica juncea*, rybs *Brassica rapa* var. *oleifera*, kråkkrossing *Coronopus squamatus* (syn. *Lepidium coronopus*; två rätt så små individ), åkerrättika *Raphanus raphanistrum*, skugg-gröna *Pachysandra terminalis*, vinranka *Vitis vinifera*, lindmalva, havtorn *Hippophaë rhamnoides* (en liten, ung buske), melon *Cucumis melo* (i blom), pumpa, slätbladig persilja *Petroselinum crispum* var. *hortense*, gurkört, blå snokört, ballongblomma, kapkrusbär, sandkämpar, safflor *Cartha-*

mus tinctorius, höstrudbeckia *Rudbeckia laciniata*, tremastarblomma *Tradescantia × andersoniana* (syn. *T. virginiana* auct.), elefantgräs (eller “glansmiskantus”) *Miscanthus sinensis*, kolvhirs *Setaria italica*, grön kavelhirs och majs.

Onsdag 5 oktober for vi så (äntligen!) till vad som skulle visa sig vara säsongens rikaste lokal, Renovas komposteringsanläggning vid Lärje i Angered. Inom en radie av några få meter uppe på en av komposthögarna fann jag vad som visade sig vara tre nya arter för Norden, även om blott en av dem blev artbestämd direkt. Dessa tre nyheter var mexikansk fetknopp *Sedum mexicanum* (ett icke blommande bestånd; det. Tomas Burén), taro *Calocasia esculenta* (ett individ; bestämd efter mikroskopisk undersökning av cellernas “rafider”, karakteristiska nålar av kalciumoxalat) samt ampelsäv *Isolepis cernua* (tre individ, med all säkerhet grodda från spillda frön på platsen). Mexikansk fetknopp odlas som utplanteringsväxt och kommer från Centralamerika, taro är en gammal och mycket viktig tropisk kulturväxt (stärkelsekälla), medan ampelsäv odlas till prydnad och hör hemma i Europa; den förekommer naturligt så nära som i England och Skottland. Därtill växte inom

samma lilla område även rariteten ädelbanan *Musa acuminata* (ett exemplar); troligen tredje fyndet i Sverige, tidigare i Hjo 1999 (Bertilsson 2002) och på Eds sotipp i Uppland 2006 (ej med i Jonsell & Svenson 2010, som endast tar med fynd fram t.o.m. år 2005). Detta var i hög grad en ruderatbotanisk “hetfläck” (“hot spot”); det är ytterst sällan som så mycket “nytt” går att upptäcka inom en så begränsad yta.

Även för övrigt fanns mycket av intresse i Lärje, som fikonmålla, toppamarant (ett rött exemplar), svinamarant *Amaranthus retroflexus* (ett stort individ), trädgårdsportlak *Portulaca oleracea* ssp. *sativa* s.lat. (ett stort exemplar), studentnejlika (två individ), opievallmo, paradislblomster *Cleome hassleriana* (flera rikblommande individ), sandsenap, senapskål (tre individ, i blom och frukt), strandkrassing *Lobularia maritima*, rädisa, sibiriskt fetblad *Phedimus hybridus*, rosettoxalis *Oxalis tetraphylla* (ett blommande individ), flocknäva *Geranium macrorrhizum*, rönnsumak, stockros, vattenmelon *Citrullus lanatus* (ett exemplar, i knopp), jättepumpa *Cucurbita maxima* (rikligt, i blom och frukt), pumpa (dito), jättenattljus, dill *Anethum graveolens*, fänkål (ett stort individ), gurkört, kaukasisk förgätmigej *Brun-*

Taro *Calocasia esculenta*

Ampelsäv *Isolepis cernua*

nera macrophylla, jätteverbena, koreansk anisisop *Agastache rugosa* (två vitblommiga exemplar), citronmeliss, kantnepeta *Nepeta × faassenii* och bergnepeta *N. racemosa*, violett spikkklubba *Datura stramonium* var. *tatula* (fem stora individ, i frukt), ballongblomma, hybridklocktobak *Nicotiana langsdorffii × sanderae* (ett individ, i blom), blomstertobak *N. × sanderae* och narcissstobak *N. sylvestris* (en planta, i knopp), petunia *Petunia × hybrida*, gyllenbär *Physalis grisea* (två stora individ, i blom och frukt), kapkrusbär, lejongap, rosentry *Lonicera tatarica*, kardvädd, grekvädd (två fina exemplar, i blom och frukt), kaplobelia *Lobelia erinus*, blåklint, kal gängel, kranskrage (ett exemplar), negerfrö *Guizotia abyssinica* (två vackert blommande individ), sallat *Lactuca sativa* (en bladrosett), ulltistel (en stor dito), hönshirs, japansk hönshirs *Echinochloa esculenta* (två stora ruggar; blekfruktig form), elefantgräs, äkta hirs, durra, ogräsdurra *Sorghum halepense*, vete *Triticum aestivum* samt till sist även dadelpalm *Phoenix dactylifera* (två groddplantor).

Kjell och jag for därefter vidare till Gunnilse grusgrop, men denna visade sig detta år vara en stor besvikelse; där växte nästan ingenting av intresse alls. Bland de

Ädelbanan *Musa acuminata*

få växter som kan vara värda att minnas noterades dock ädelmynta (ett måttligt bestånd, i blom), luktaster *Aster novae-angliae* (syn. *Symphotrichum n.*; två individ i blom) samt havssäv *Bolboschoenus maritimus* (mycket torrt växande, och långt från havet).

Torsdag 13 oktober kom Margareta Edqvist och Bengt Westman på ruderatbesök, till vilket även Evastina Blomgren, Uno Unger och Eva Andersson anslöt sig. Först åkte vi ut till Nya Varvet för att uppsöka förekomsten därstädes av brunklint *Centaurea debeauxii* ssp. *nemoralis*, som först noterades här av Ingvar Bergström redan för 18 år sedan (1998), men inte blev artbestämd förrän år 2006, då den äntligen fick chansen att blomma (Herloff 2006). Brunklinten växer i en mycket hårt klippt gräsmatta ned mot hamnkajerna och har vid flertalet besök endast kunnat ses i form av mot marken tätt tryckta blad, så även i år. Totalt finns här något tiotal individ och förekomsten synes vara fullt bofast (samma bedömning som i Herloff 2006; däremot upptas den av Karlsson & Agestam 2016 blott som "tillfällig", vilket avser hela Sverige). Efter korta "besök" hos den mexikanska chiasalvian vid Banehagsgatan och Hummels oxbär på Fredrikskulle for vi till Lärje, där "nyheternas behag" skulle tas i beskådande. Efter ett flitigt noterande och fotografierande genomströvade vi området, varvid några få arter kunde läggas till den redan digra listan, däribland pärlbräken *Onoclea sensibilis* (ett exemplar med få, små blad), engelsk vallmo, månadssmultron *Fragaria vesca* var. *semperflorens*, brunnäva *Geranium phaeum* (ett exemplar), syrenbuddleja (ett individ) samt kinesisk vitlök *Allium tuberosum* (en icke blommande tuva). Efter några korta stopp vid sällsyn-

tare bofasta växter tittade vi på hängsyren *Syringa reflexa* vid Kockhed i Rödbo (såvitt känt upptäckt av Lars Ferm), varefter vi for till Fridhems begravningsplats (med nyfynd av lavendel *Lavandula angustifolia*), Björningsås och Backatorp i Backa, där vi på den sistnämnda lokalen återsåg Sören Svenssons fynd av hybridolvon *Viburnum* × *burkwoodii* (Svensson 2014) och blå järnek *Ilex* × *meserveae*.

Dagen därpå, fredag 14 oktober, kom Kjell Holmner och hämtade mig för ytterligare några små lokaler. Först åkte vi ut till Lillhagsparken, men kunde där inte hitta något annat än vanlig solros *Helianthus annuus*. Bättre lycka hade vi vid Skogome i Säve (på Hisingen), där vi båda i ungefär samma ögonblick upptäckte ett för oss helt okänt, högrest gräs. Kjell undrade om det kunde vara något slags hirs, men jag insåg att småaxens uppbyggnad pekade på tribus *Andropogoneae*, och troligast då släktet *Andropogon* (eller något av dess "satellitläkten"). Detta visade sig när jag återkommit också vara fullt korrekt, det rörde sig om kalkongräs *Andropogon gerardii*, ett gräs från Nordamerikas prärier som så vitt känt aldrig tidigare har påträffats i Norden; närmaste fynd som har kommit till min kännedom är vid Cannes i södra Frankrike (Clayton 1980). Märkligt nog har jag inte kunnat påträffa några uppgifter om att kalkongraset har spritt sig ut från odling på de Brittiska öarna (Storbritannien och Irland), där ju annars nästintill "vad som helst och från vilken världsdel som helst" förekommer som trädgårdsrymlingar.

På ruderatområdet utanför Skogome noterade vi ytterligare några ovanligare skräpmarksväxter, som (mat-)rabarber *Rheum* × *rhabarbarum*, fikonmålla, rosenglim *Ato-*

Kalkongräs *Andropogon gerardii*

cion armeria (ett individ, i blom och frukt), sandsenap, jättedaggkäpa, smällspirea *Physocarpus opulifolius* (en liten buske), japansk klätterros, indiankrasse, pumpa, jättenattljus, koriander *Coriandrum sativum* (ett mycket stort, rikblommande och -fruktigt exemplar), äppelmynta, lejongap, lila sköldpaddsort *Chelone obliqua* (tidigare oftast felaktigt kallad för "röd sköldpaddsort *C. lyonii*", en art som inte med säkerhet är påträffad i Norden; allt enligt Thomas Karlsson), jättevädd *Cephalaria gigantea* (en mycket stor bladrossett) samt jordärtskocka. Uppe på Götaledstoppen i Lundby räknade jag in hela sjuttio exemplar av grenigt kungsljus *Verbascum lychnitis*, men för övrigt

var det magert ur adventivsynpunkt; blott fikonmålla och blå snokört (ett individ) fanns kvar av "härligheten" från tidigare år. Vi kunde således inte heller i år återfinna någon vit kattost *Malva pusilla* här, däremot frodas ännu jätteröksvampen *Langermannia gigantea* (syn. *Calvatia g.*) på Götaledstoppen.

Måndag 17 oktober hade jag åtagit mig att visa några av fynden för Birgitta Herloff och Gunilla Tochtermann. Nära Birgittas bostad, vid Skepparegången 8, hade jag två dagar tidigare upptäckt ett icke blommande exemplar av läkemaalva *Althaea officinalis*, vilket nu fotograferades. Vi åkte till Lärje, där vi, förutom komposthögarnas sensationer, nu även åter såg fjäderklinten *Centaurea phrygia* ssp. *pseudophrygia*, upptäckt här år 2013 (Andersson 2013), vilken förekommer ganska så rikligt och är fullt bofast. Ute vid Skogome beskådades kalkongraset, men inga viktigare nya fynd gjordes. Oss ovetande besökte dock Hans Tingman Lärje samma dag, för att försöka få se de fynd jag tidigare hade gjort där (och som av Bengt Westman hade lagts ut på "Artportalen"). Han hade därvid lyckan att, utanför området, upptäcka ett storvuxet, grovt gräs som han inte alls kände igen. Han lade ut bilder av sitt fynd på Internet, vilket uppmärksammades av flera personer (som dock inte kunde komma med några säkra namnförslag), och tre av dem (Margareta Edqvist, Bengt Westman och Thomas Karlsson) skrev e-brev till mig för att påkalla min uppmärksamhet.

Tio dagar senare, torsdag 27 oktober, för Sören Svensson och jag till Lärje, där vi träffade Hans Tingman. Jag kunde förevisa en rugga av finnslide *Aconogonon* × *fennicum* (förmodligen först funnen av

Lars Ferm år 2014) samt de mest spektakulära "kompostväxterna" inne på Renovas anläggning, vilka Hans inte hade lyckats hitta, medan Hans kunde visa sitt storfynd. Jag insåg genast att detta gräs var helt nytt för mig, men att det möjligtvis kunde tillhöra släktet *Spartina*. Efter återkomsten till Herbarium GB satte jag igång med att försöka bestämma gräset i fråga, och redan efter en halvtimme visste jag att det rörde sig om präriemarskgräs *Spartina pectinata*, en art som liksom kalkongraset härstammar från Nordamerikas prärier, och ingalunda är knuten till marskområden, varför släktnamnet (och även artnamnet) i detta fall är något missvisande; många *Spartina*-arter hör ju hemma just i marskland (tidvattenspåverkade salta våtmarker), men inte alls denna art. Präriemarskgräset är tidigare funnet på en handfull lokaler i vårt sydvästra grannland Danmark (tidigast vid Gentoft år 1962), i nutiden bland annat vid Balsmose i Smørumnedre, nordväst om Köpenhamn (Hartvig 2015). Det är även funnet på en lokal i Stockholms stad, intill innersta Brunnsviken (nära Kräfricket) år 1968, men Carl Fredrik Lundevall (1921–2014), som gjorde fyndet, bestämde sitt gräs till jättemarskgräs *S. cynosuroides* (Karlsson 2003, Jonsell & Svensson 2010). Efter Hans Tingmans fynd vid Lärje i år har dock förnyad granskning av hans belägg (i Naturhistoriska Riksmuseet, S), utförd av Thomas Karlsson, visat att även Lundevalls gräs var präriemarskgräs, varför fyndet utanför Göteborg förefaller vara det andra i Sverige.

Tack till Thomas Appelqvist (Fässberg), Lars Ferm (Ytterby), Kjell Holmner (Romelanda), Ingemar Jonasson (Västra Frölunda), Sören Svensson (Backa) och Hans Tingman (Angered) för tillstånd att publicera några av deras fynd av ruderatväxter. Likaledes tack till Ulf Strindberg för information om fröblandningen "Candy", och till Thomas Karlsson för upplysningar angående skillnaden mellan lila och röd sköldpaddsort samt om det äldre fyndet av präriemarskgräs i Stockholm.

Präriemarskgräs *Spartina pectinata*

Foton ovan och till höger: *Eva Andersson*

Referenser

- Andersson, E. 2013: Ruderatexkursionen 2013. -- Calluna 30(4): 4-7.
- Bertilsson, A. 2002: Arter i Västergötlands flora. [Artförteckning.] -- i Bertilsson, A., Aronsson, L.-E., Bohlin, A., Börjeson, G., Geijer, M., Ivarsson, R., Janson, O. & Sahlén, E. [red.] 2002: Västergötlands flora: [218]-696.
- Clayton, W.D. 1980: 149. Andropogon L. -- i Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Moore, D.M., Valentine, D.H., Walters, S.M., Webb, D.A., Chater, A.O. & Richardson, I.B.K. (red.) 1980: Flora Europaea. Volume 5. Alismataceae to Orchidaceae (Monocotyledones): 266.
- Ekman, J. 2016: Mexikansk chiasalvia, *Salvia hispanica*, funnen som förvildad i Sverige. -- Daphne 27(1): 3-5.
- Hartvig, P. 2015: Artsoversigt/Udbredelse fortsat. -- i Hartvig, P. & Vestergaard, P. 2015 (red.): Atlas Flora Danica. Bind 3: [609]-1081.
- Herloff, B. 2006: Tillägg till Västergötlands flora. [Supplement 1.] -- Calluna 23(4): 2-53.
- Jonasson, I. 2016: Kärleksgräs hittat i Göteborg. -- Calluna 33(4): 16-17.
- Jonsell, L. & Svenson, A. (m.fl.) 2010: Växtförteckning. -- i Jonsell, L., Aronsson, M., Ekman, J., Svenson, A. & Zachrisson, E. (red.) 2010: Upplands flora: [144]-824.
- Karlsson, T. 2003: Nyheter i den svenska kärlväxtfloran IV. Enhjärtbladiga växter. -- Sv. Bot. Tidskr. 97(3-4): 179-197.
- Karlsson, T. & Agestam, M. [2016]: Checklista över Nordens kärlväxter – version 2014-07-05. -- på Internet: <http://www.euphrasia.nu/checklista/> ; data uttagna 8 november 2016.
- Svenson, S. 2014: Hybridolvon funnet på Hisingen. -- Calluna 31(1): 18-19.

Inventering av gräsfröinkomlingar i gamla parker

Börje Wernersson (text och foto)

Heljeredes Byväg 13, 428 36 Källered, borje.wernersson@gmail.com

Från tidigt 1700-tal till 1930-talet anlades i Sverige ett stort antal parker, ofta efter engelsk modell. Flertalet av dessa anlades under 1800-talets andra hälft och utgjordes av bland annat slotts-/herrgårds-parker, kyrkogårdar, sjukhusparker, industri-parker och offentliga parker. Exempel är parkerna vid Råda Säteri (1770-talet) och Gunnebo slott (1790-talet) i Mölndals kommun.

Gräsfrön till dessa parker importerades framför allt från Tyskland och i viss utsträckning från Frankrike. Dessa fröblandningar visade sig även innehålla frön av ett antal andra växter som till exempel *vitfryle*, *parkgröe*, *rapunkler*, *parkmåra*, *gullhavre*, *raklosta* och *hökfibblor*.

År 1943 publicerade Nils Hylander en inventering av dessa fröinkomlingar baserat på ett par hundra lokaler i södra och mellersta Sverige, från Skåne till Hälsingland.

Museiintendent Torbjörn Tyler vid universitetet i Lund, som är en av landets ledande botanister, leder nu en inventering där dessa gamla parker, och några hundra ytterligare parker med senare anläggningsdatum, återbesöks för att undersöka om dessa fröinkomlingar lyckats hålla sig kvar på sina lokaler, efter över 100-150 år i de flesta fall. En andel av dessa parker har återbesökts under en lång rad av år i andra sammanhang och resultaten rapporterats, men många gamla parker har inte besökts på åtskilliga decennier. Torbjörn Tyler gjorde ett upprop till ett antal botanister,

såväl proffs som amatörer, tidigt 2016 för att få hjälp med denna inventering, vilket jag nappade på. Då antalet parker är stort (cirka 600 totalt i landet), kommer inventeringen att fortsätta även under 2017 och av nödvändighet bli ett urval av praktiska skäl.

Jag beskriver här kortfattat vad jag och min gode vän Anders Magnusson, med respektive, hittade sommaren 2016 på några lokaler i södra Göteborgsområdet och i Halland.

Vi inventerade 19 lokaler från mitten av juni till mitten av juli. De arter vi hittade igen var *vitfryle*, *parkgröe*, *vitrapunkel* och olika *hökfibblor*. Däremot hittade vi inte *parkmåra*, *gullhavre*, *blårapunkel* eller *raklosta*.

Vitfryle är den art av dessa som lyckats hålla sig kvar på flest lokaler (10 st). På många av dessa lokaler står idag fullvuxna ädellövträd, men *vitfryle* klarar väl

Vitfryle *Luzula luzuloides*

Parkgröe *Poa chaixii*

av att växa i skuggan under dessa träd där de flesta andra växter inte trivs. Vitfrylet växte i allt från enstaka tuvor till ett område på uppskattningsvis 100 kvadratmeter och typiskt i parkernas ohävdade kanter, vid ädellovträd, dit gräsklipparen inte når. Vitfryle är en riktig överlevare.

Parkgröe hittade vi på fyra lokaler. Detta bredbladiga gräs med kraftiga tuvor växte i gläntor i ädelövskogen, det vill säga det verkar vara mer ljuskrävande än vitfryle. Förekomsten (fem stora tuvor med vippor) i en sluttande glänta i lövskogen vid Lackarebäckens källa i Fässberg har inte rapporterats sedan 1938 vilket höjde pulsen!

Vitrapunkel, som blommar som bäst i juni, återfann vi på endast en lokal, den välkända slottsparken vid Gunnebo Slott i Fässberg, där den är spridd på flera ställen i parken.

Med de importerade gräsfröna kom även frön från olika *hökfibblor* (till exem-

pel *hagfibblor* och *skogsfibblor*). Sådana fibblor hittade vi på sex lokaler och tagna belägg visade på fem olika "parkfibblor" och ett par vilda hökfibblearter (bestämda av Torbjörn Tyler). *Styvfibblor* växte på ett par av lokalerna.

Under 2017 fortsätter inventeringen av dessa parker/parkrester.

I Västergötland finns ett 70-tal lokaler, i Göteborgstrakten ett 40-tal och i Bohuslän ett 30-tal. Lokalerna i Halland är alla, med något undantag, besökta under 2016.

Detta uppföljningsprojekt behöver hjälp av fler inventerare eftersom antalet lokaler är stort. En andel av lokalerna har givetvis återbesökts och rapporterats från under årens lopp så störst intresse har att besöka de lokaler som inte besökts på många decennier, kanske på 100 år.

Är du intresserad av att lära dig mer om dessa parkväxter och bidra till detta inventeringsprojekt genom att besöka och rapportera från lokaler i din närhet eller i vår västliga region? I så fall kan du kontakta Torbjörn Tyler (torbjorn.tyler@biol.lu.se) för vidare information. Du kan även kontakta mig om det är enklare.

Jag och mina vänner kommer att besöka lokaler (många att välja på) i Göteborgsområdet och då prioritera de som inte återbesökts på mycket länge.

Vitrapunkel *Phyteuma spicatum*

Pärleternell mitt ute i skogen

Roland Lyhagen (text och foto)

Fjärilsgatan 2, 268 32 Svalöv, roland.lyhagen@gmail.com

När jag var ute och plockade svamp i vår egen skog i Västergötland stötte jag på en växt jag inte riktigt kände igen. Jag tog hem den bland alla kantarellerna och bestämde den till pärleternell, *Anaphalis margaritacea*. En inte helt ovanlig trädgårdsflykting men växtplatsen var lite ovanligare. Fyndet gjordes i nordöstra hörnet av Tranemo kommun, Långhems socken, cirka 400 m SO gården Strömmen (6393386 – 1345304).

I Västergötlands flora finns 14 lokaler förtecknade varav en i Tranemo kommun men cirka två mil från min fyndplats. Där-
emot finns ett fynd från Hillareds socken i angränsande Svenljunga kommun bara cirka fem kilometer från mitt fynd. I supplementen till Västergötlands flora 2006 och 2009 finns ytterligare tio lokaler men ingen av dessa i Tranemo eller Svenljunga kommuner. I regel beskrivs fyndplatserna i flororna som vägkanter, skogsvägar, tippar, utkast, torp och ödetorp. Min fyndplats var mitt ute i skogen cirka en kilometer från allmän väg och ett par hundra meter från vår privata skogsbilväg. I hjulspåret från en gammal skotarväg, som användes senast för tio år sedan, växte ett 20-tal blommande exemplar. Denna skogsmark besöks mycket sällan av allmänheten då den ligger långt från allmänna vägar och friluftstråk. Det kunde man för övrigt också se på antalet stora oplockade kantareller. Det är bara vi själva, skogsarbetare och jägare som promenerar i dessa skogsskiften. Närmsta bebyggelse är vårt gårdscentrum cirka 400 m NV om fynd-

Pärleternell, *Anaphalis margaritacea*

platsen och där finns ingen trädgård utan bara en "vildtomt". Övrig bebyggelse ligger längre bort. Så hur har pärleternellen hamnat i vår skog?

Pärleternellen anses introducerad i Sverige på 1700-talet vid anläggandet av botaniska trädgårdar i Lund och Uppsala (Lundquist 2007). Den är hemmahörande i nordöstra Asien och Nordamerika. Enligt Hylander 1971 finns första publicerade fyndplats i Nils Liljas Skånes flora från 1870: "Odlad, ofta förwildad, Billinge grustäppter och n:o 7, sprider sig starkt". Pärleternellen finns noterad i de flesta landskapsflororna i Götaland och södra Svealand men inte i nyutkomna Gotlands flora.

Referenser

- Bertilsson, A. m. fl. 2002: *Västergötlands flora*. Lund.
Herloff, B. 2006. Västergötlands flora. Supplement 1. Calluna 23(4)
Herloff, B. 2009. Västergötlands flora. Supplement 2. Calluna 26(4)
Hylander, N. 1971. *Prima loca plantarum vascularium sueciae*. Suppl. till Sv. Bot. Tidskr. Band 64.
Lundquist, K. 2007. *Kultur- och trädgårdsväxter i naturen – kulturhistorisk botanik*. I Tyler, T. m. fl. (red.). *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund.

Kalvnos i staden återigen

Kenneth Hansson (text och foto)

Enebobacken 3, 511 58 Kinna, kenneth.hansson@aol.se

När man har ställt bilen på P-platsen och betalat för sig så kan man promenera på Syster Estrids gata upp till Guldhedstornet i Göteborg. Man kan naturligtvis också köra hela vägen upp till tornet och parkera där. Där uppe kan man äta en god, väl tilltagen lunch och få en fantastisk utsikt över staden i 360 graders vinkel. Det gjorde jag en dag i början av augusti i år. På väg upp från P-platsen passerar man en lokal återvinningsstation och en mindre containerplats för hushållsavfall på gatans högra sida. Där i gruset mellan stensättningen växte ett tiotal rosablommade växter som då väckte min uppmärksamhet. Det var inget jag kände igen så jag plockade upp smartphonen ur fickan och tog ett par bilder för att kunna titta på senare. Jag gjorde också en liten kort notering i ”telefonens anteckningsbok”. Växten såg ut som något slags *Linaria* så jag tänkte att det var väl någon trädgårdsrymling från de intilliggande husrabatterna.

Hemma i Kinna på kvällen tog jag fram ”MoStEr” och bläddrade fram sidorna med sporrarna. Där på sidorna 538-539 kunde jag se att det fanns något som liknade bilderna jag tagit. Violsporre och färgsporre hette de men violsporre var inte funnen i Sverige enligt kartan så den valde jag bort. Men färgsporre kanske. Tillfällig på utkast, tippor och ruderatmark, stämde ju bra. Däremot hade den en lång sporre vilket inte blomman på min bild hade. Men på sidan 537 fanns en bild på kalvnos som liknade det jag fotograferat ännu bättre. Det är ju en sällsynt, och vad jag

Kalvnos *Misopates orontium*

kunde påminna mig, högst tillfällig gäst på grusig mark. Jag slog upp Calluna nr 2 och läste vad Enar Sahlin och Michael Johansson skrivit i sin floraväktarrapport från 2015. Där stod att läsa; Sällsynt och tillfällig. *Gammal inkomling på öppen sandig mark såsom banvallar, bangårdar och vägkanter. Förr åkerogräs. Senast sedd i Göteborg 2013. (11)* Jag skickade bilderna till Erik Ljungstrand för att få höra vad han trodde och fick snart svar och bekräftelse på att bilderna föreställde kalvnos. Det var ju jätteroligt. Mindre roligt var att när jag en dryg vecka senare besökte platsen igen så fanns inte en enda planta kvar. Gatukontorets (?) städpersonal hade gjort ett ”bra” jobb och rensat och städat riktigt prydligt längs trottoaren och bland sopcontainrarna. Så kalvno-

sens besök i Guldheden inskränkte sig till några veckors tid. Den hade ju blommat ett tag när jag först fick syn på den kan man förmoda. Hoppas att de tio plantorna hann fröa av sig en del.

Så här (se nedan) kunde man läsa i GöteborgsPosten den 12 september 1986: "Sista utposten för kalvnosen?"

Det har som väl är inte gått riktigt så illa som Allan Fredriksson befarade för 30 år sedan i sin artikel även om kalvnosen är nog så sällsynt. Går man in på Artportalen och tittar var kalvnos noterats i Göteborg

de senaste fem åren så får man åtta träffar. Fem lokaler på Hisingen, två vid Almedal och en ute vid Östra sjukhuset. De två lokalerna på Skändlavägen i Tuve är dock troligtvis samma lokal.

Referenser

- Fredriksson, A. 1986. Sista utposten för kalvnosen? GP 1986-09-12.
 Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. Den nya nordiska floran.
 Sahlin, E. & Johansson, M. 2016. Rödlistan för Västergötland med kort floraväktarrapport 2015. Calluna 33(2): 2-21.

Kärleksgräs hittat i Göteborg

Ingemar Jonasson (text och foto)

Berglärkan 55, 426 69 Västra Frölunda, ingemar@berglarkan.se

Ändrade förhållanden i tillvaron gjorde att jag måste tillbringa hela den gångna sommaren i Göteborg i stället för, som alltid hittills, i Bohuslän. Vid ett besök på Mölndals sjukhus, med lång väntetid, gick jag ner till den närliggande Mölndalsån. En överraskning väntade. Under åns gamla pilträd möttes jag av en överflödande blom av vackra vatten- och strandväxter: äkta förgätmigej, pilblad, gul näckros, jättegröe, blomvass, vattenpilört och annat, allt ordnat på ett synnerligen behagfullt sätt av naturen själv. Ett par dagar senare var jag tillbaka med kamera och anteckningsbok till denna botaniska oas mitt i storstaden.

Besöket vid Mölndalsån gav mersmak. Snart var jag ute på andra ställen i Göteborg för att uppleva och notera växtlivet. Det blev så småningom under sommaren 23 botaniska upptäcktsfärder i skilda stadsmiljöer.

Varje växtvandring gav ökad förståelse av stadens flora. Dessutom gjorde jag vid nästan alla tillfällen några mer eller mindre noterbara eller roliga fynd. Den botaniska skattjakten var ständigt en del av upplevelsen.

Ett av besöksmålen var den för Göteborg så typiska Vallgraven. Jag gick runt denna zickzackformade försvarsanläggning med utgångspunkt från Skeppsbron. När jag nästan hade fullbordat vandringen, vid Pustervik, noterade jag ett litet gräs mellan några gatstenar. Gräset var vackert, med ett karakteristiskt och distinkt utse-

ende, och jag såg genast att det var nytt för mig. Det låg stjärnformigt utbrett över gatstenarna, med en till två decimeter långa strån och vippformad blomställning. Det som genast slog mig var småaxens glänsande, mörkt brunviolettera färg, och att de var tillplattade. Bladen var förhållandevis korta och breda med håriga bladslidor.

Jag letade i minnet för att hitta något tänkbart namn. Kanske en *Bromus*? Fanns det inte en sådan som hette plattlosta?

Hemkommen fann jag snart att det inte var plattlosta. Det undermedvetna hade emellertid arbetat åt mig och en bild och ett annat namn visade sig på minnesskärmen: kärleksgräs. Mossbergs flora konsulterades och redan en hastig blick på denne flitige blomtecknares utomordentliga illustration av kärleksgräs visade att detta namn var det rätta för mitt fynd från Pustervik.

Erik Ljungstrand kontaktades. Han gladdes åt fyndet och snart var vi tillsammans på plats vid Pustervik och Rosenlundskanalen. Vi kunde konstatera att det fanns gott om plantor, fler än 100 på en kanske tio meter lång sträcka av kajkanten. På flera ställen mellan gatstenarna stod plantorna så tätt och var så små att de var svåra att räkna. Erik bestämde också gräset till (litet) kärleksgräs *Eragrostis minor*. Det finns ett fåtal tillfälliga, äldre fynd, från mitten av 1900-talet, av gräset från Göteborg.

Det slog mig att arten kanske fanns på ytterligare något ställe i området. Jo då,

vid ett förnyat besök hittade jag den på andra sidan kanalen, vid söderväggen till den byggnad, som ligger omedelbart öster om Fiskekyrkan. Här växte den på samma sätt som på ursprungslokalen, i skarvarna mellan gatstenarna. Antalet exemplar här var större, kanske 300-400.

Förekomsten av två dellokaler och det stora antalet exemplar gör att man kanske kan anta att gräset funnits här en längre

tidsperiod, på den norra sidan dock inte mer än tio år, enligt Erik, som vid den tidpunkten hade platsen som ett av sina exkursionsmål i staden. Kärleksgräs är närmast bofast i Malmö, och har åtskilliga lokaler i Danmark, framför allt i Köpenhamnsområdet och på Lolland/Falster, och vidare söderut i mellersta och södra Europa. Varför det har fått sitt namn är dock oklart.

Erik Ljungstrand begrundar några tuvor med kärleksgräs *Eragrostis minor*

Skaftslamkrypa eller besök på en sjöstrand

Kenneth Hansson (text och foto)

Enebobacken 3, 511 58 Kinna, kenneth.hansson@aol.se

Jag kör västerut efter att ha svängt av från vägen mot Ödenäs. Det är en backig, slingrande fyrametersväg genom gles skog med en del hus liggande en bit ifrån. Det är vägen mot Nedflo som ligger vid Västra Nedsjöns norra sida. Det tar bara några minuter från avfarten så ser jag sjön från ett backkrön. En lång sandstrand parallellt med vägen och gles tallskog. På andra sidan sjön ligger tätorten Hindås med 2250 innevånare. En liten bit bort från stranden finns en öppen gräsyta att parkera på.

Syftet med utflykten hit är att besöka ett av de tilltänkta mål som ska vara med i en kommande botanisk utflyktsguide för Västergötland. Enligt den preliminära artlistan ska här bland annat växa skaftslamkrypa och jag hoppas kunna hitta den. Det

är ju en mycket liten växt och inte helt lätt att få syn på. Utflyktslokalen är uppdelad i tre delområden med något olika växtsammansättning. En västlig del med långgrund grusstrand och med strandskog ett tiotal meter innanför, en 200 meter lång sandstrand 40 meter bred parallellt med bilvägen hit och en udde med fragment av olika biotoper såsom hed, vassbälte, tidvis vattentäckta strandpartier med finsand och slam och längst ut på udden, lite större stenar och långgrund grusbotten med bland annat notblomster.

Sandstranden verkar vara ett populärt utflyktsmål för barnfamiljer som vill bada och sola. När jag besöker platsen är här ett tiotal familjer. På nätsidan *badkartan.se* kan man läsa följande recension av badplatsen; "Lång strand i fin pittoresk miljö.

Sandstrand vid Västra Nedsjön

Skaftslamkrypan hör till växtfamiljen slamkrypeväxter *Elatinaceae*, släktet slamkrypor *Elatine*, med fyra arter i Sverige. Skaftslamkrypans vetenskapliga namn är *Elatine hexandra* där hexandra står för, ”med sex ståndare”. Det är en mycket liten ettårig ört med rotsläande stjälkar som gör att växten bildar små mattor i fuktigt slam och lera på stränder av sjöar och i vattensamlingar. Den har små, svagt rosa blommor som sitter på ett skaft som utgår från bladvecken. Bladen är spatelformade. Den blommar från juni till september, har en västlig utbredning i Sverige och är sällsynt.

Småbarnsvänligt långgrunt med en helt okey sandbotten” och ”Jättestor strand, kan nästan tro man är utomlands. Tråkigt bara att det inte finns någon brygga”. Efter att ha strosat omkring ytterst på udden och fotograferat, funderat på växtarter och antecknat i skrivblocket bland annat dvärglin *Radiola linoides*, dyveronika *Veronica scutellata*, strandpryl *Littorella uniflora*, myrtåg *Juncus alpinoarticulatus* och liten ärtstarr *Carex oederi* var. *pulchella* så vandrar jag vidare till uddens östra sida. Vatten och land ligger mer eller mindre i nivå med varandra här. Vid det här tillfället var det lågvatten och lättgången på den slammiga sandbotten även flera meter utanför strandvegetationen. Här växte rikligt med strandranunkel som kröp över botten sedimenten tillsammans med hårslinga. Det är här jag får syn på de klargröna bladfläckarna lite här och där. Fram med luppen och lyfter upp en

av bladansamlingarna och mycket riktigt, små rosa blommor på ett litet skaft. Lika roligt som alltid att på egen hand hitta något lite ovanligare (även om jag visste att slamkrypan skulle finnas i området). På cirka en halv kvadratmeter växte här ett 20-tal urskiljbara bladsamlingar, klart gröna mot det grå strandsedimentet, de flesta med blommor. Något mer ställe på lokalen med slamkrypa fann jag dock inte. Nöjd och belåten med besöket tar jag bilen de fyra och en halv milen hem. Där blir det en positiv rapport till Lennart i Falköping som jobbar med utflyktsguideprojektet. Jag passar också på att titta i Artportalen hur många noterade lokaler för skaftslamkrypan där finns. Väljer man tidsintervallet 2006–2016 och landskapet Västergötland blir det 14 lokaler. Väljer man istället 1991–2016, 25 år, så blir det cirka 20 lokaler.

I Linnés fotspår vid Hunneberg

Aimon Niklasson (text och foto)

Trolltjärn 18, 436 40 Askim, aimon@bahnhof.se

Vi samlades ett dussintal intresserade bland de gamla ekarna vid Västra Tunhems hembygdsgård den 21 augusti 2016 för att med Birgitta Lindqvist som vår ledare bland annat följa i Linnés fotspår.

Det visade sig att Birgitta hade sina rötter i den Tunhemska myllan och skolan fanns kvar på hembygdsgården nära där vi stod. Vilken kontinuitet i ett pedagogiskt värv! Efter en kulturhistorisk överblick började vi vandrigen längs en stig där Linné en gång i tiden tros ha vandrat. Linné kom till Västra Tunhem den 20 juli 1746 (31 juli enligt vår kalender) och beskriver i sin Västgöta resa: "sedan wi wäl sluppit Marstrand, Blåkulla och Trollhättan", "Detta Tunhem låg såsom et jordiskt Paradis på södvästra sidan af Hunneberg", "Prästgården, som war den wakraste ibland alla jag sedt".

Vi ger oss in i en lund och Birgitta visar oss där stor häxört *Circaea lutetiana*, som Linne här såg för första gången i sitt liv men anmärkte att såväl Rudbeck som Leche sett "henne" i Lappland respektive Skåne. (Med all säkerhet var det dock dvärghäxört *C. alpina* som Rudbeck såg i Lappland. Linné skilde inte vid detta tillfälle de båda arterna från varandra.) Den blommade fint här tillsammans med långsvingel *Schedonorus (Festuca) giganteus*, med sina stora och vita bladöron. Förutom vanligare lundväxter, som rödblåra *Silene dioica*, hassel *Corylus avellana*, olvon *Viburnum opulus*, lundelm *Elymus caninus*

Tunhemseken

Stor häxört *Circaea lutetiana*

Springkorn *Impatiens noli-tangere*

och storrams *Polygonatum multiflorum*, så fanns här också en stor mängd blommande springkorn *Impatiens noli-tangere* med sina måttat gula märkliga blommor. Denna art är ju inhemsk men även blekbalsamin *Impatiens parviflora* fanns i området men hade ännu inte tagit över. En trädgårdsstormhatt *Aconitum* × *stoerkianum* hade också rymt ut i området. Här fanns även stinksyska *Stachys sylvatica* längs stigen. Strax före kyrkan växte en rikt fruktbarande benved *Euonymus europaeus*.

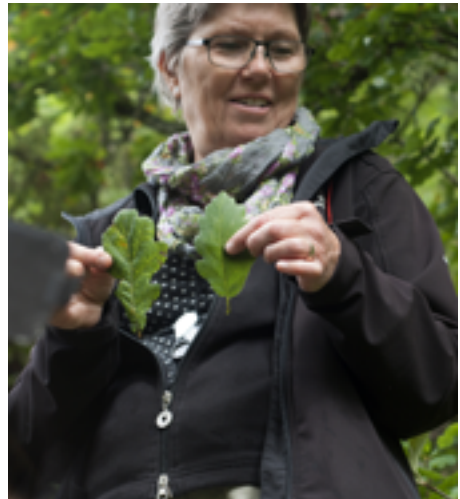
Vi vandrade förbi kyrkan som anlades på 1100-talet och upp till de så kallade "kalkugnarna" där man under cirka 200 år fram till 1950 utvunnit kalkhaltig näring till åkrarna runtomkring ur främst kalkkörtlar i alunskeffern från Hunnebergs branter. Dessutom fick man senare cement till kanalbygget i Göta älv. Här fanns rikligt med bland annat hässlebrodd *Milium effusum* och stinksyska.

Därefter besökte vi "kärret" som var ett ganska stort alkärr med relativt stor vattenspegel, där Birgitta förevisade veksäv *Eleocharis mamillata*, blågrönt mannagräs *Glyceria declinata* med sin mycket korta övre bladskiva, kalmus *Acorus calamus*, rankstarr *Carex elongata* och nog var det

väl vattenstäkra *Oenanthe aquatica* som växte som små groddplantor på dyig jord?

Sedan vandrade vi över vägen mot Västra Tunhemseken, en skogsek *Quercus robur*, som har en omkrets av 720 cm. Det behövs således fyra normalväxta män för att famna eken! På vägen dit hade röd lungört *Pulmonaria rubra* och myskmadra *Galium odoratum* fått fäste troligen efter att trädgårdsjord förts dit. Eken lyste gul av den sorediösa skorplaven gulmjöl *Chrysotrix candelaris* och med hjälp av luppen kunde man hitta ekspik *Calicium quercinum* och säkert en mängd andra lavar. Oxtungssvamp *Fistulina hepatica* växte vid trädroten.

Så kom stunden då Birgitta testade våra artrosknän genom att ta en liten stig relativt rakt upp på berget. Utsikten över Hullsjön var bedårande och nästan uppe på branten förevisades bergek *Quercus petraea* och skogsek med sina typiska blad även om det finns många mellanfor-

Birgitta Lindqvist förevisar bergek *Quercus petraea* och skogsek *Q. robur* med sina typiska blad

mer. Linné beskrev bergeken för första gången på Hunneberg.

På nervägen gick vi förbi där en ”bomstuga” legat och här växte såväl bergmynta *Clinopodium vulgare* som kungsmynta *Origanum vulgare* och hesperis *Hesperis matronalis*. Vi följde vägen mot hembygdsgården och fick se en riktig skvaltkvarn vars funktion fortfarande kan studeras. Tyvärr hittade vi ingen bergjohannesört *Hypericum montanum* vilket Linné hittade första gången på Hunneberg men troligen växte den lite längre åt öster.

Efter ”medhavd matsäck” for vi till hängstarren *Carex pendula* på västsidan av Hunneberg (nära Bergagården) och bladen var verkligen jättestora. Det fanns inga hängen kvar. Men hur har den kommit dit. Kan det vara älgjägare från sydligare länder som haft frön på sina stövlar?? Eller orienterare som tävlat utomlands? Eller motionärer som Karin och Anders Bohlin föreslagit??

Avslutningsvis for vi till Stallbacka industriområde för att studera ruderväxter och där mötte paret Bohlin upp. Vi hade en trevlig stund i det fina vädret medan vi vandrade runt där och såg exempelvis puktorne *Ononis spinosa* subsp. *procurrens* (syn. *O. repens*), norsk fingerört *Potentilla norvegica*, styv fingerört *Potentilla recta*, svartaronia *Aronia melanocarpa* med bär, strimsporre *Linaria repens*, vildmorot *Daucus carota* subsp. *carota* med sina karakteristiska fröställningar, småsporre *Chaenorhinum minus*, sandklint *Centaurea stoebe*, spretklint *Centaurea diffusa*, sommarbinka *Erigeron annuus* som blommade fint med sina gracila korgar, pimpinell *Poterium sanguisorba* (syn. *Sanguisorba minor*), knyting *Herniaria glabra*, kanadabinka *Conyza canadensis*, troligen äkta nattljus *Oenothera biennis* då

Sandklint *Centaurea stoebe*

vi ej såg några röda prickar men släktet är ju numera ganska komplicerat att reda ut. Vi fann gul och vit sötväppling *Melilotus officinalis* respektive *M. albus*, berggröe *Poa compressa* med sina ovanligt små vippor och plattade strån, backviol *Lathyrus sylvestris* och gulreseda *Reseda lutea*. På eller i kanten av gamla jordhögar fann vi fliknäva *Geranium dissectum*, åkerspärgel *Spergula arvensis*, (troligen underarten foderspärgel *S. a.* ssp. *sativa* då fröna saknade papiller), toppdån *Galeopsis bifida*, åkerviol *Viola arvensis*, jordrök *Fumaria officinalis*, penningört *Thlaspi arvensis*, åkerkårel *Erysimum cheiranthoides*, sandtrav *Arabidopsis arenosa*, svinamarant *Amaranthus retroflexus* och hirs *Panicum miliaceum*. Ännu blommade blåeld *Echium vulgare*, cikoria *Cichorium intybus* och gullkrage *Glebionis segetum*. Således en ansevärd mängd ruderväxter på en mycket begränsad yta. Denna sista art vet man ganska säkert att den kom med en sädeslast, spridd från ett förlist fartyg vid Harplinge i Halland 1824. Bönderna

Sommarbinka *Erigeron annuus*

i trakten spred säden på sina marker och därmed gullkragen!

En härlig sensommardag med mycket stor omväxling i vad vi fick se och i ett behagligt tempo.

Stort tack Birgitta för en mycket trevlig och lärorik exkursion och till Åke för en säkert ganska omfattande föreexkursion vars frukter vi fick serverade. Synd att vi var så få från Göteborg.

Man kan undra vad Linné tänkt om han varit med oss?

Rambo mosse 2 maj 2016

Aimon Niklasson (text och foto)

Trolltjärn 18, 436 40 Askim, aimon@bahnhof.se

En sen kväll i maj när det blivit så varmt att vi kunde lämna fingervantarna hemma besökte vi, en liten grupp från BFiGs studiecirkel med Peter Carlsson som ledare, de flesta av oss också medlemmar i Mossornas Vänner, Rambo mosse öster om Mölndal, Råda socken i Västergötland. Peter hade med sig Tomas Hallingbäck's nya uppdaterade *Mossor en fältguide*, som vi såg för första gången.

Det går förstås inte fort när man skall titta på alla mossorna i lupp under tiden och ibland diskutera vad det kan vara. Att bestämma mossor i fält är förstås inte alltid möjligt men Peter med sin långa erfarenhet kan de flesta och kan ju tipsa

om det är värt att ta hem och titta i mikroskopet. För de flesta av oss är det ju så, även för vanligare arter. Vi hittade exempelvis följande 15 mossarter: myrbyörnmossa *Polytrichum strictum*, räffelmossa *Aulacomnium palustre*, vanlig nickmossa *Pohlia nutans*, smaragdmossa *Dicranella heteromalla*, stubbkvastmossa *Dicranum montanum* och så vitmossorna prakt-*Sphagnum magellanicum*, sot- *S. papillosum*, snärj- *S. austinii*, flyt- *S. cuspidatum*, ull- *S. tenellum*, rubin- *S. rubellum*, tall- *S. capillifolium* och rostvitmossa *S. fuscum*. Vidare myrknutmossa, *Odontoschisma sphagni* och jordflikmossa *Lophozia ventricosa*.

Rhododendron sp.

Det kanske märkvärdigaste fyndet var dock att mitt ute på mossen stod en liten martall med böjd topp och under den en liten tregrenad *Rhododendron*! Den hittades av Elin Götmark. Hur hade den kommit dit? Att någon planterat den där är väl inte särskilt troligt och de vanligare formerna, till exempel *Rhododendron* × *catawbiense* har en mycket liten benägenhet för fröspridning. Hypotesen att en fågel stuttit i den böjda toppen vid något tillfälle, efter att ha ätit något så ovanligt som ett frö av denna art, var det enda vi kom på där ute när det började bli lite kallare och solen snart skulle gå ner. Erik Ljungstrand som senare tillfrågats trodde ej heller att detta var troligt men möjligt med någon annan ren art som sätter frön.

Många rhododendronarter växer ju gärna i torv och skyr kalk och klimatet kanske är något i kallaste laget men i England har vissa rena rhododendronarter helt tagit över i vissa av de västligare och regnriska dalgångarna så att allt annat förkvävts. Torkan är nog det största problemet för etablering men mossens vatten lär ju inte sina inom nära framtid. Växer den till sig och får vara ifred kanske den i sinom tid kan artbestämmas.

Vi avslutade med att njuta av medhavd näring i kanten av mossen där porsen doftade och där vi förutom sotmossa *Andraea rupestris* i frukt med sin märkligt formade kapsel när den öppnar sig också kunde uppleva en alldeles illande grön bladspindel *Micromata virscens*. Så det fanns mycket grönt i naturen denna kväll.

Guide till Botaniska besöksmål

Lennart Sundh (text och foto)

Odengatan 24, 521 43 Falköping, sundh.miljo@telia.com

Arbetet med guiden fortsätter och vi kan nu äntligen skönja ljus i tunneln. Flertalet av tilltänkta drygt 100 besöksmål har besökts och beskrivits men en del vårobjekt återstår att besöka och att färdigställa. Omkring 25 av de ursprungliga besöksmålen har av olika anledningar tagits bort. Orsakerna är till exempel kraftig ohävd, otillgänglighet, ”dubbletter” och en strävan att jämma ut mellan landskapets olika delar. Alla kommuner, utom de mest perifera, och utom Tibro, Grästorp och Lilla Edet har idag minst ett besöksmål. Tips om besöksmål i Tibro, Grästorp och Lilla Edet tas tacksamt emot av styrelsen.

Under sommaren 2016 har ett stort antal av besöksmålen kontrollerats av medlemmar som tagit på sig att göra detta. Jag

och ytterligare en person har också anlitats för denna uppgift som trots insatsen inte riktigt är klar ännu. Många kontroller har avrapporterats till mig men det saknas också flera. Känner ni på er att ni inte har redovisat era kontroller så gör detta snarast. I januari – februari måste en sammanställning av inventerings- och rapportläget göras än en gång. Först när det är klart kan vi planera inför växtsäsongen 2017. Styrelsen är övertygad om att de kontroller som genomförs är mycket viktiga för att upptäcka felaktigheter, komma med synpunkter och komplettera i text och bild så att slutprodukten kan bli en riktigt bra botanisk guide. Inför 2017 kommer det att finnas cirka 20 besöksmål som ska kontrolleras.

Besöksmålet Lärkemossen i Vårgårda – en av landskapets många pärlor

Orkidéparadiset Nohlmarken behöver din hjälp

30 års avverkningar, röjningar, stubbrytning och slåtter har gjort att det år 1986 till största delen ohävdade området Nohlmarken har utvecklats till ett av Västergötlands värdefullaste naturområden.

Vid inventeringar 2016 blev mer än 300 olika arter kärlväxter, varav 17 olika orkidéarter, funna i området. I Nohlmarken, som är cirka sju hektar stort, har mer än 40 rödlistade arter observerats.

För att naturvärdena skall vidmakthållas krävs mycket pengar för den årliga skötseln och andra åtgärder, som behöver göras i området. Idag räcker inte de medel som vi får till för detta.

Därför kommer här en vädjan till alla naturintresserade att hjälpa till att stötta Nohlmarkens framtida skötsel med ekonomiska medel. Detta kan göras genom att du sätter in ett valfritt belopp på Skövde Naturskyddsförenings konton.

Bankgironummer 5107-4094 eller Swishkonto 1231476175.

Skriv i båda fallen att pengarna skall gå till Nohlmarken (viktigt!).

Information om Nohlmarken kan fås av:

Kurt-Anders Johansson 0706-30 17 36

Litteratur om Nohlmarken:

Johansson, K.-A. 1987: Nohlmarken, ett botaniskt paradiset utanför Skultorp. Skaraborgsnatur 24: 80-89.

Johansson, K.-A. 1999: Nohlmarken. Skaraborgsnatur 1999: 101-104.

Johansson, K.-A. 2001: The restoration of the Nohlmarken nature reserve. Naconex Tools for biodiversity in the nemoral and boreonemoral biomes of Europe: 66-69.

Johansson, K.-A. 2009: Nohlmarken, Västergötlands unika orkidéparadis. Sv. Bot. Tidskr. 103(5): 210-233.

Johansson, K.-A. 2009: Naturreservatet Nohlmarken, ett av Västergötlands unika orkidéparadis. Skaraborgsnatur 45 (100 år med naturen i Skaraborg): 255-273.

Lundqvist, G. 1959: Kalktuffen vid Skultorp. Från Falbygd till Vänerkust: 106-110.

Rytterås, F. 1976: Kalktuff, torrbacke och fuktäng vid Skultorp. Billingsbygden 3: 28-34.

Om rödmållans variabilitet

Birgitta Herloff

Skepparegången 6, 413 18 Göteborg, birgitta.herloff@gmail.com

Erik Ljungstrand

Järkholmsvägen, pl 614, 436 56 Hovås

Förlåt om jag (Birgitta) blir tjatig men nu tänker jag återkomma till mina rullatorvandringar i bostadsrättsföreningen Masthugget. Det är spännande att följa med vad som händer med växtligheten år för år. Ett par exemplar av skogssallat hittade jag år 2010. Den har spridit sig kraftigt och finns nu lite varstans i området. Detsamma gäller skuggveronika. Förra året hittade jag en jättebalsamin. I år var de ganska många. Förhoppningsvis får inte denna aggressiva invasionsart alltför starkt fäste här. Den mindre släktingen blekbalsamin som var riktigt sällsynt 2010 är nu tämligen allmän.

I Calluna nummer 4 2012 berättade jag om vilka vilda och förvildade växter jag funnit i området under åren 2010 – 2012. Sedan har det blivit påfyllning med omkring ett dussin arter varje år. Ett par tilllägg har publicerats i Calluna (2013:4 och 2014:3). Nu är det dags igen. Det blir förstås svårare och svårare att göra nyfynd men åtta sådana har det ändå blivit i år. Några är spridda från rabatter såsom mattaram och läkemalva men det som gläder mig allra mest är riktigt fina "ogräs".

Här växer ohyggliga mängder av rävtörel och jag har länge spanat efter revormstörel och i år hittade jag den. Några fina exemplar av åkerkårel hör också till årets nyfynd. Den 31:a augusti fann jag en rödmålla i en rabatt. Jag tog hem den för att

Rödmålla *Chenopodium rubrum*

Foto: *Evastina Blomgren*

vara säker på bestämningen (mållor är inte lätta!) och läste i *Den nya nordiska floran* bland annat att bladen vanligen är vasst tandade och att den näst nedersta tanden

ofta är störst. Det stämde med min målla. Rödanlupen var den också. På kvällen dök Erik Ljungstrand upp med en bunt av Calluna nummer 3 (som redaktör får jag några extra exemplar). Jag berättade om min målla och att den såg ut som den skulle. Då berättade Erik följande om rödmållans variabilitet:

Rödmållan *Chenopodium rubrum* (syn. *Oxybasis rubra*) är en av våra allra mest mångformiga svenska kärlväxter, men trots detta är den (med tillräckligt stor erfarenhet!) oftast ganska lätt att identifiera, detta då dess frön (åtminstone hos de flesta frukter) "står upp" mellan foderbladen, till skillnad från de flesta andra av våra mållor, där fröna i stället "ligger ned". Den är visserligen oftast åtminstone delvis rödanlupen (vilket gett den dess namn), men detta gäller långt ifrån alltid. Bladen brukar vara ordentligt grovtandade

i kanten, men dessa tänder kan ibland helt saknas, så att bladen i stället blir helbräddade och mer erinrar om (den vanligaste) bladformen hos fiskmålla *C. polyspermum* (syn. *Lipandra polysperma*; denna växt hör också till våra allra mest variabla); hos rödmållan har de dock sällan tvär bladbas. Det mest frapperande inom rödmållans variation är dock dess storlek: från ynkliga dvärgformer till mycket storvuxna individer. Själv har jag (Erik) sett allt i höjd från 1,5 mm (dvärgform med en enda frukt, på havsstranden vid Morups Tånge i mellersta Halland) till 3,5 m (stor och yvig som en "julgran", på rötslamsutfyllnad nära Färjenäs på västgötadeln av Hisingen).

På Masthuggets berg på min gata
de flesta vill ogräsen rata.
Men målla så röd
mitt hjärta gav glöd.
Jag älskar det många lär hata.

Börjes blomkluringar

Börje Wernersson förnöjer oss här med några blomkluringar. Redaktören har flera på lager så fortsättning följer i kommande nummer av Calluna.

Hellre kardborrknäppning än skorem.
Hellre ögontröst än gråt-imjan.
Hellre läsa hela boken än småbläddra.
Hellre grusslok än karlslok.
Hellre kvick i roten än kvickrot.

Manusstopp för Calluna (1) 2017

Manuskript till Calluna häfte 1, 2017 skall vara redaktionen tillhanda senast den 1 februari. Mejla helst ditt manuskript som oformaterad wordfil och bilder i JPEG och tabeller som bifogade filer till birgitta.herloff@gmail.com.

Postadress och telefon:

Birgitta Herloff, Skepparegången 6, 413 18 Göteborg tel. 031 - 12 23 90.

Ring gärna i förväg och berätta vad du tänker skriva om.

Västergötlands Botaniska Förening säljer

Västergötlands flora, 743 sidor	200:-
Västergötlands flora, Supplement 1, 53 sidor	20:-
Västergötlands flora, Supplement 2, 32 sidor	20:-
Västergötlands Flora CD	50:-
Botanisk Västgötalitteratur, 63 sidor	50:-
Floran i Habo kommun, 256 sidor	150:-
Film: "Drakblommans backar" Sundh Miljö	150:-

Eventuell portokostnad tillkommer

Botaniska Föreningen i Göteborg säljer

Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar (Fries 1971), 453 sidor	100:-
En frisk och blomstrande perenn (Bernström 1989), 144 sidor	100:-
Medlemmar i BFiG kan köpa böckerna med medlemsrabatt för	75:-

Innehåll

- 1 Niklasson, A. Ordföranden i BFiG har ordet
- 2 Ljungstrand, E. Några ruderatväxtfynd i Göteborgstrakten år 2016
- 11 Wernersson, B. Inventering av gräsfröinkomlingar i gamla parker
- 13 Lyhagen, R. Pärtleternell mitt ute i skogen
- 14 Hansson, K. Kalvnos i staden återigen
- 15 Jonasson, I. Kärleksgräs hittat i Göteborg
- 16 Hansson, K. Skaftslamkrypa eller besök på en sjöstrand
- 18 Niklasson, A. I Linnés fotspår vid Hunneberg
- 20 Niklasson, A. Rambo mosse 2 maj 2016
- 23 Sundh, L. Guide till Botaniska besöksmål
- 25 Orkidéparadiset Nohlmarken behöver din hjälp
- 26 Herloff, B. & Ljungstrand, E. Om rödmållans variabilitet
- 28 Börjes blomkluringar
- 29 Manusstopp för Calluna
- 29 Föreningarna säljer

Framsidan: kärleksgräs *Eragrostis minor* hålls upp för fotografering. I bakgrunden till höger skymtar Fiskekyrkan. Foto: Ingemar Jonasson

Ovan: purpurvinda *Ipomoea purpurea*, vit spikklubba *Datura stramonium* var. *stramonium* och mariatistel *Silybum marianum*.

Nedan: rönnsamak *Rhus typhina*, paprika *Capsicum annuum* och grekvädd *Knautia macedonica*. Foton: Erik Ljungstrand

